TẠP CHÍ NGHIÊN CỨU
PHẬT HỌC
CƠ QUAN NGÔN LUẬN CỦA TRUNG ƯƠNG GIÁO HỘI PHẬT GIÁO VIỆT NAM
ISSN: 2734-9195

Gandan Khiid - Trái tim hồi sinh Phật giáo Mông Cổ

ISSN: 2734-9195 09:47 15/03/2026

Đứng trong "Trái Tim Hồi Sinh" của Phật giáo Mông Cổ, cảm nhận được làn sóng hơi ấm của hàng triệu phật tử trong quá khứ và hiện tại.

Tọa lạc trên ngọn đồi nhỏ phía Tây thủ đô Ulaanbaatar, Đại Tu viện Gandantegchinlen, hay Gandan Khiid, không chỉ là trung tâm Phật giáo lớn nhất **Mông Cổ** mà còn là một tượng đài kiên cường cho niềm tin tôn giáo bất diệt.

Tên gọi trang nghiêm của tu viện mang ý nghĩa "*Nơi tuyệt vời của Niềm vui Hoàn toàn*" trong tiếng Tây Tạng, hoàn toàn phản ánh vai trò nơi này: một pháo đài tinh thần đã đứng vững qua bão tố lịch sử, trở thành linh hồn sống động cho sự hồi sinh tín ngưỡng của quốc gia thảo nguyên này.

Phật giáo tại Mông Cổ mang một bản sắc độc đáo, là sự kết hợp hài hòa giữa tông phái **Hoàng giáo (Gelugpa)** của **Phật giáo Tây Tạng** (Lạt-ma giáo) với các yếu tố **Shaman giáo** bản địa.

Sự hòa quyện này thể hiện qua triết lý nhân quả gắn liền với việc tôn kính và bảo vệ thiên nhiên, một đặc điểm sâu sắc của đời sống tâm linh du mục.

Tuy nhiên, con đường của Phật giáo Mông Cổ không hề bằng phẳng. Dù hưng thịnh từ thế kỷ 16-17, thời kỳ huy hoàng đã bị gián đoạn bi thảm vào thập niên 1930. Chính quyền Mông Cổ dưới ảnh hưởng của Liên Xô đã thực hiện cuộc thanh trừng tôn giáo nghiêm trọng, phá hủy hàng trăm tu viện và sát hại hàng nghìn tăng sĩ.

Mông Cổ chuyển sang dân chủ vào năm 1990, Phật giáo đã hồi sinh mạnh mẽ. Ngày nay, với hơn 51% dân số theo đạo, niềm tin tôn giáo đã chứng tỏ một sức sống mãnh liệt, không thể bị dập tắt.

Trong bối cảnh lịch sử đầy biến cố đó, Tu viện Gandan nổi lên như một cột mốc. Được xây dựng vào năm **1838** dưới triều vua **Bogd Khan**, vị lãnh đạo tối cao lúc bấy giờ, Gandan từng là trung tâm tu học chính thức và là cái nôi của **giáo lý Mật Tông và triết học Kim Cương thừa**. Vào thời kỳ hoàng kim đầu thế kỷ XX, tu viện từng là nơi tu học của hơn 4.000 tăng sĩ.

Sự kiên cường của Gandan thể hiện rõ nhất trong thời kỳ Xô Viết khi đó tu viện là một trong số rất ít cơ sở tôn giáo được phép hoạt động trở lại một cách hạn chế vào năm 1944. Sau năm 1990, nơi đây trở thành trung tâm tiên phong cho công cuộc hồi sinh toàn bộ hệ thống tu viện và **niềm tin tôn giáo** của đất nước.

Ngày nay, Gandan là một quần thể kiến trúc đồ sộ, với khuôn viên rộng gần **10 hecta**, bao gồm hơn 20 tòa điện thờ và học viện Phật giáo. Hàng trăm nhà sư

và hàng nghìn phật tử vẫn đến tụng kinh và cầu nguyện mỗi ngày, khiến nơi đây luôn tràn đầy sinh khí **tôn giáo**.

Điểm nhấn linh thiêng và đầy cảm xúc nhất của tu viện chính là **Tôn tượng Quán Thế Âm (Avalokiteśvara)** hay **Bồ Tát Từ Bi** (Megjid Janraisig Süm).

Bức tượng hiện tại, được làm bằng đồng mạ vàng, nặng khoảng 90 tấn và có chiều cao ấn tượng **26.5 mét**, tượng trưng cho sự hộ trì và độc lập của dân tộc Mông Cổ. Tuy nhiên, ít ai biết rằng bức tượng gốc (được xây dựng năm 1913) đã bị quân đội Liên Xô phá dỡ và nấu chảy thành vũ khí vào khoảng năm 1937-1938.

Sự kiện này đã để lại một vết thương sâu sắc. Do đó, việc xây dựng lại bức tượng vào năm **1996** nhờ sự đóng góp của người dân và chính phủ, mô phỏng lại hoàn toàn tượng gốc, không chỉ là một công trình tôn giáo mà là một hành

động tuyên bố về sự kiên cường không thể bị dập tắt của niềm tin Mông Cổ.

Bức tượng này không chỉ là tượng Phật mà là đài tưởng niệm vinh quang cho sự phục sinh của Phật giáo **Mông Cổ**. Đó là minh chứng sống động cho tinh thần bất khuất, sự kiên cường trong niềm tin và khát vọng bảo tồn bản sắc văn hóa đã vượt qua đêm dài của chủ nghĩa vô thần.

Chiêm ngưỡng Tôn tượng **Quán Thế Âm** tại Gandan là một trải nghiệm sâu sắc. Cảm xúc đầu tiên là sự choáng ngợp và lòng tôn kính tuyệt đối trước quy mô

khổng lồ và vẻ uy nghiêm của Tôn tượng. Tuy nhiên, cảm xúc không dừng lại ở đó. Khi thấu hiểu câu chuyện bi thương và phục sinh, người chiêm bái sẽ cảm thấy một niềm hy vọng và sự xúc động mãnh liệt. Bức tượng tái thiết là minh chứng sống động cho tinh thần bất khuất, vượt qua đêm dài vô thần để giữ gìn bản sắc.

Đứng trong "Trái Tim Hồi Sinh" của Phật giáo Mông Cổ, cảm nhận được làn sóng hơi ấm của hàng triệu phật tử trong quá khứ và hiện tại. Mỗi vòng kinh luân được xoay, mỗi lời tụng niệm của các Lạt-ma xung quanh và đặc biệt là ánh mắt nhân từ của Megjid Janraisig, đều mang lại một sự bình an nội tâm sâu sắc.

Bức tượng đại diện cho lòng từ bi, nhắc nhở người chiêm bái về giáo lý nhân quả, về mối quan hệ giữa con người và thiên nhiên (một nét đặc trưng của Phật giáo Mông Cổ kết hợp với Shaman giáo).

Gandan không chỉ là một hành trình tham quan, mà là một trải nghiệm tâm linh sâu sắc, nơi vẻ đẹp mỹ thuật hòa quyện với bi thương lịch sử và niềm hy vọng phục sinh. Đó là cảm xúc hỗn hợp của sự **ngưỡng mộ, xúc động và thanh thản**, khẳng định vị trí Gandan Khiid là ngọn hải đăng của niềm tin trên thảo nguyên Mông Cổ.

Bài và ảnh: **Cát Khánh - Nguyên Đạt - Thảo Mộc**